

DE TRIOMF VAN TROUWE EN TEVREDEN PARTIJLEDEN

EEN ONDERZOEK NAAR STEMPATRONEN BIJ DE 2019 MR-
VOORZITTERSVERKIEZINGEN

Onderzoeksnota
Gent, Juni 2020

Audrey Vandeleene, Bram Wauters, Nicolas Bouteca, Anna Kern &
Pieter Moens

www.gaspar.ugent.be

Belangrijkste bevindingen

- Het is zeer opvallend dat er (in tegenstelling tot voorzittersverkiezingen in andere partijen die we onderzochten) **geen duidelijk uitgesproken kiezersprofiel** is voor de meeste kandidaten (in het bijzonder in de 2^e ronde). Dat kan erop wijzen dat de steun voor de kandidaten niet aan een specifiek ledenprofiel gelinkt kon worden, of dat er andere factoren (dan diegenen die wij onderzochten) speelden.
- Er zijn er **generatieverschillen**, met de oudere kiezers die de ‘gevestigde waarden’ Ducarme en Defraigne meer hebben gesteund, en de jongere kiezers die voor de ‘relatieve nieuwkomers’ Bouchez en Goffin hebben gestemd.
- De resultaten tonen een duidelijk **provinciaal stemgedrag**, maar dit werd enigszins uitgevlakt omdat sommige kandidaten uit dezelfde provincie kwamen.
  - o Ducarme en Bouchez hebben meer stemmen gehaald in Henegouwen, Defraigne en Goffin in Luik, en Barzin in Brussel.
  - o In de tweede ronde was Ducarme heel populair bij de leden uit zijn eigen provincie. Bouchez kon dan weer overal op brede steun rekenen. Zeker in zijn thuisprovincie, maar zelfs nog meer daarbuiten.
- De steun voor een bepaalde kandidaat werd sterk beïnvloed door de mate van **tevredenheid** van partijleden met hun partijlidmaatschap. Er was hier sprake van een tegenstelling tussen de favorieten en de outsiders. De minder tevreden kiezers hebben in beide rondes voor de verliezers gestemd.
- De kiezers van **Christine Defraigne**, de zogenaamde sociaal-liberale kandidate, hebben het meest uitgesproken profiel:
  - o Haar kiezers hebben een meer open houding inzake globalisering, hebben een voorkeur voor milieu ten opzichte van economie, en bevinden zich linkser op de socio-economische schaal.
  - o Op vlak van socio-demografie, heeft ze -opmerkelijk- vrouwelijke partijleden alsook jongeren minder overtuigd.

- Ducarme kan op basis van zijn kiezersprofiel als de **anti-establishment** kandidaat worden beschouwd, met telkens relatief meer steun van de niet-mandatarissen. Bouchez was meer de man van het establishment, maar nog opmerkelijker is de brede steun van MR-mandatarissen voor Goffin in de eerste ronde.
- Op basis van de analyse van de **verschuivingen** tussen de eerste en de tweede rondes, valt op dat Bouchez zijn ruime overwinning in de tweede ronde heeft te danken aan het stemadvies van Goffin, het vasthouden van zijn eigen kiezers uit de eerste ronde en het onttrekken van een deel van de kiezers van zijn concurrent.
- Naast tevredenheid met het partijlidmaatschap en de provincie, is het enige significante verschil in de 2e ronde op **inhoudelijk vlak**: kiezers van Bouchez zich socio-economisch rechtser positioneren dan de kiezers van Ducarme. De kiezers van beide kandidaten hadden in de eerste ronde in vergelijking met de andere kiezers een iets minder open houding inzake globalisering en geven minder voorkeur aan milieu dan economie.

Inleiding

Tussen 21 oktober en 29 november 2019 organiseerde de MR voorzittersverkiezingen om een opvolger te selecteren voor Charles Michel, die voorzitter werd van de Europese raad. Zoals bij de meeste Belgische partijen zijn het bij de Franstalige liberalen de leden die de de nieuwe partijvoorzitter aanwijzen. Leden die zich vóór 25 september 2019 registreerden en lidgeld betaalden in 2018 en 2019 konden via post een stem uitbrengen. Ze kregen de keuze uit vijf kandidaten: twee vrouwen en drie mannen; twee Henegouwers, twee Luikenaars en één Brusselaar. Met een leeftijdsverschil van 25 jaar waren de kandidaten daarnaast ook opvallend divers qua leeftijd. De campagne was intens en kreeg veel media-aandacht. Georges-Louis Bouchez won de eerste ronde zonder absolute meerderheid te behalen (44,6%). De tweede plaats was voor Denis Ducarme (25,1%), gevolgd door Christine Defraigne (14%), Philippe Goffin (11,2%) en Clémentine Barzin (5%). Na een intense twee ronde haalde Bouchez het uiteindelijk op 29 november 2019 met 62% van de stemmen van concurrent Denis Ducarme.

Dergelijke competitieve verkiezingen vormen in België een uitzondering. Vaak is er slechts één kandidaat voor het voorzitterschap¹ of is één van de kandidaten de duidelijke favoriet, waardoor de winnaar een zeer hoge score behaalt². Dit was niet het geval bij de MR in 2019, waarbij de verkiezing duidelijk niet op voorhand vastlag. Ook in het verleden organiseerden de Franstalige liberalen eerder al spannende verkiezingen, zoals in 2011, toen Charles Michel tegenstander Daniel Bacquelaine nipt versloeg met minder dan 2000 stemmen verschil op ongeveer 18.000.

Deze voorzittersverkiezingen waren een ideale gelegenheid om onderzoek te doen naar het stemgedrag van leden bij interne partijdemocratie. In de wetenschappelijke literatuur is daarover nog maar weinig geweten omwille van de moeilijkheid qua dataverzameling. Eerdere Belgische studies suggereren dat naast ideologische verschillen de

---

¹ Met als voorbeeld de herverkiezing van Didier Reynders in 2008 of de verkiezing van Olivier Chastel in 2014.

² Pilet, J.-B. en B. Wauters (2014) "The selection of party leaders in Belgium", In: J.-B. Pilet en W. Cross (eds), *The Selection of Political Party Leaders in Contemporary Parliamentary Democracies. A Comparative Study*. London, Routledge: 30-46.

achtergrondkenmerken van de leden doorslaggevend zijn bij de stemkeuze, in het bijzonder de provincie. Leden geven vaak de voorkeur aan kandidaten uit de eigen regio. Dit was bijvoorbeeld het geval in 2015 bij de verkiezing van John Crombez (sp.a)³ en bij de recentere verkiezing van Joachim Coens (CD&V)⁴. Maar het gebeurt niet altijd: bij Open VLD vorige maand bleek Egbert Lachaert dan weer de favoriet in alle geledingen van de partij⁵.

In dit rapport analyseren we de profielen van de leden die voor de verschillende kandidaten stemden⁶. Concreet kijken we zowel naar sociaal-demografische kenmerken als ideologische voorkeuren. Na een overzicht van het stemgedrag tijdens de eerste ronde analyseren we de stromen tussen de eerste en de tweede ronde, waarna het stemgedrag uit de tweede ronde onder de loep genomen wordt. De kwantitatieve analyse bevat 2 onderdelen. Eerst bespreken we de resultaten bivariaat, dat wil zeggen dat de analyse de link legt tussen één specifiek kenmerk van de leden en hun stemgedrag. Vervolgens bespreken we de resultaten multivariaat via logistische regressies, waarbij we de impact van verschillende variabelen tegelijk analyseren. We sluiten het rapport af met de technische details van het onderzoek.

---

³ Wauters, B. (2016) "Waarom John Crombez partijvoorzitter werd", *Samenleving & Politiek*, 23(2), pp. 4-12

⁴ Wauters, B., Bouteca, N., Vandeleene, A., & Kern, A. (2019). *Inhoud of achtergrond? Een onderzoek naar stempatronen bij de CD&V-voorzittersverkiezingen*, Research group Gaspar: Gent.

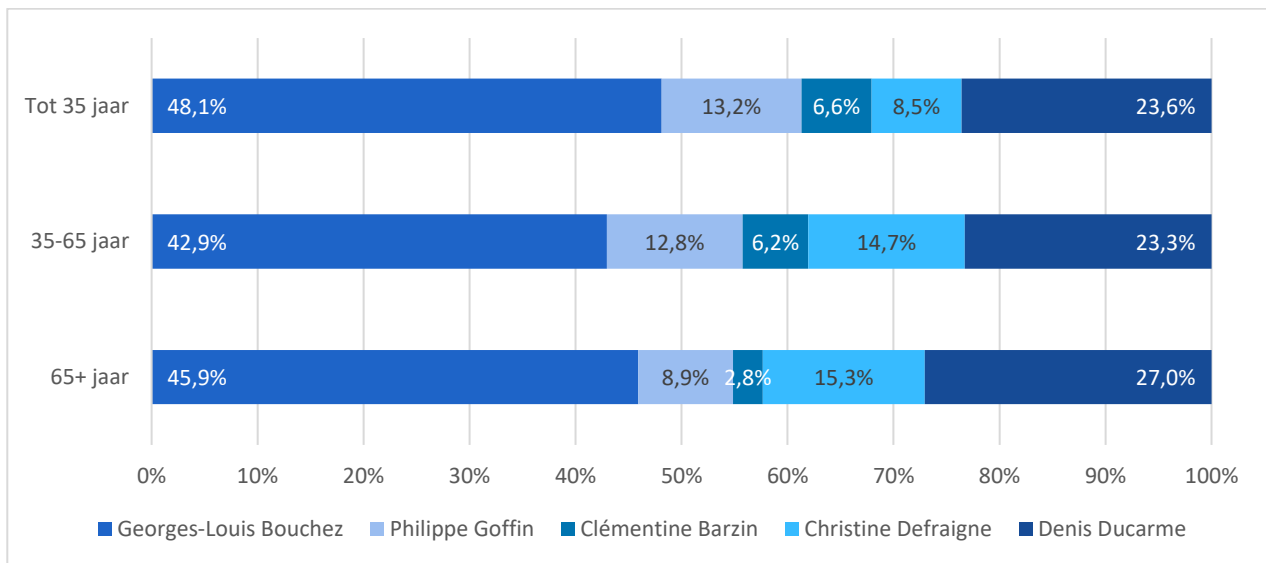
⁵ Wauters, B., Bouteca, N., Vandeleene, A., Kern, A. & Moens, P. (2020). *Applaus op alle blauwe banken. Een onderzoek naar stempatronen bij de Open VLD-voorzittersverkiezingen*, Research group Gaspar: Gent.

⁶ We geven telkens het percentage dat een kandidaat haalt binnen een bepaalde subgroep binnen de partij. Ook een omgekeerde analyse is mogelijk, waarbij wordt gekeken naar het percentage van bepaalde subgroep binnen alle stemmen van een kandidaat. Maar om verwarring te vermijden, hebben we dat niet gedaan.

Stemgedrag eerste ronde

Als we, eerst en vooral, kijken naar de **leeftijd** van de MR-leden valt op dat de ‘gevestigde waarden’ in de politiek, Christine Defraigne en Denis Ducarme, iets beter scoren bij de oudere leden terwijl de ‘relatieve nieuwkomers’, Philippe Goffin, Georges-Louis Bouchez en Clémentine Barzin wat meer steun genieten bij de jongeren in de partij.

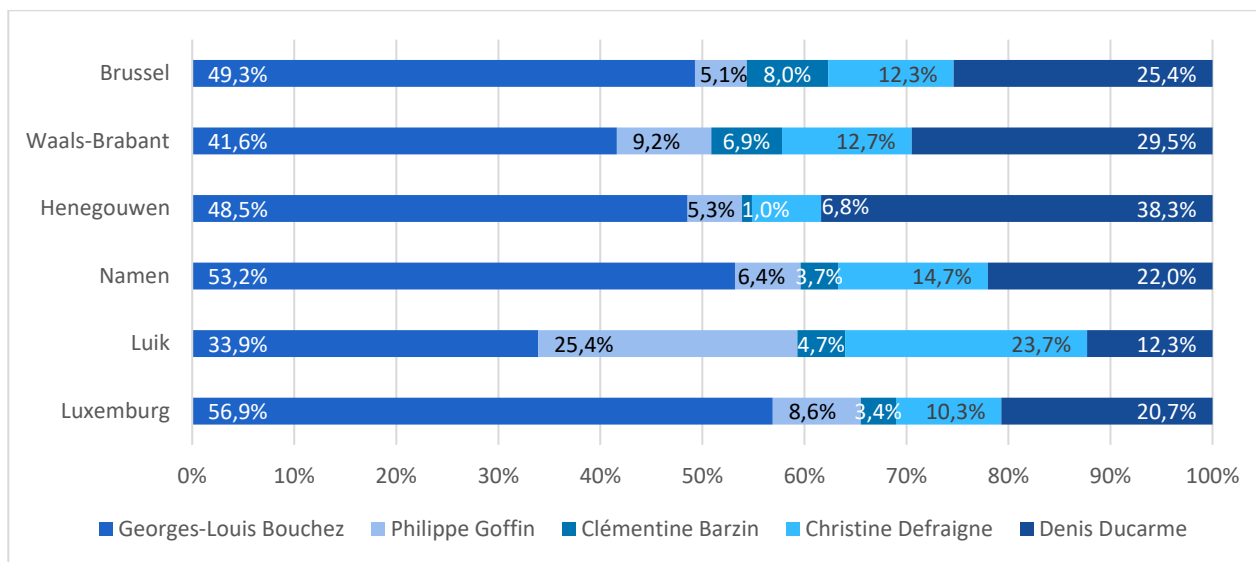
Figuur 1: Aandeel stemmen per kandidaat per leeftijdscategorie

Er was overduidelijk ook sprake van ‘provinciaal stemgedrag’ in de eerste ronde van deze voorzittersverkiezingen. Alle kandidaten scoorden beduidend beter in hun eigen **provincie** dan in de rest van Franstalig België. Geen enkele kandidaat boekte evenwel een landslide-overwinning in de eigen provincie, allicht ook deels omdat vier van de vijf kandidaten hun thuisprovincie moesten delen met een tegenkandidaat. In de provincies waar niemand een thuisvoordeel had, scoorde Georges-Louis Bouchez duidelijk het best. Hij was daarmee het de breedst gedragen kandidaat in alle provincies. Zelfs in de provincie Luik, waarvan Defraigne en Goffin afkomstig zijn, haalde Bouchez de meeste stemmen. In de provincies Namen en Luxemburg kon hij in de eerste ronde zelfs een absolute meerderheid van de kiezers overtuigen. De steun van bekende lokale boegbeelden zoals minister David Clarinval in Namen en minister Willy Borsus (zelf een tijdje benaderd als kandidaat-voorzitter) in Luxemburg, kan een bijkomende verklaring zijn voor het opvallende succes

van Bouchez. In Brussel strandde Bouchez nipt onder de 50 procent. Hij kon er op de steun van de lokale sterke figuur Sophie Wilmès rekenen. Eerder zagen we ook bij Open Vld dat ‘endorsements’ van lokaal sterke figuren kunnen zorgen voor een lokale ‘boost’ van de stemmen van een kandidaat⁷.

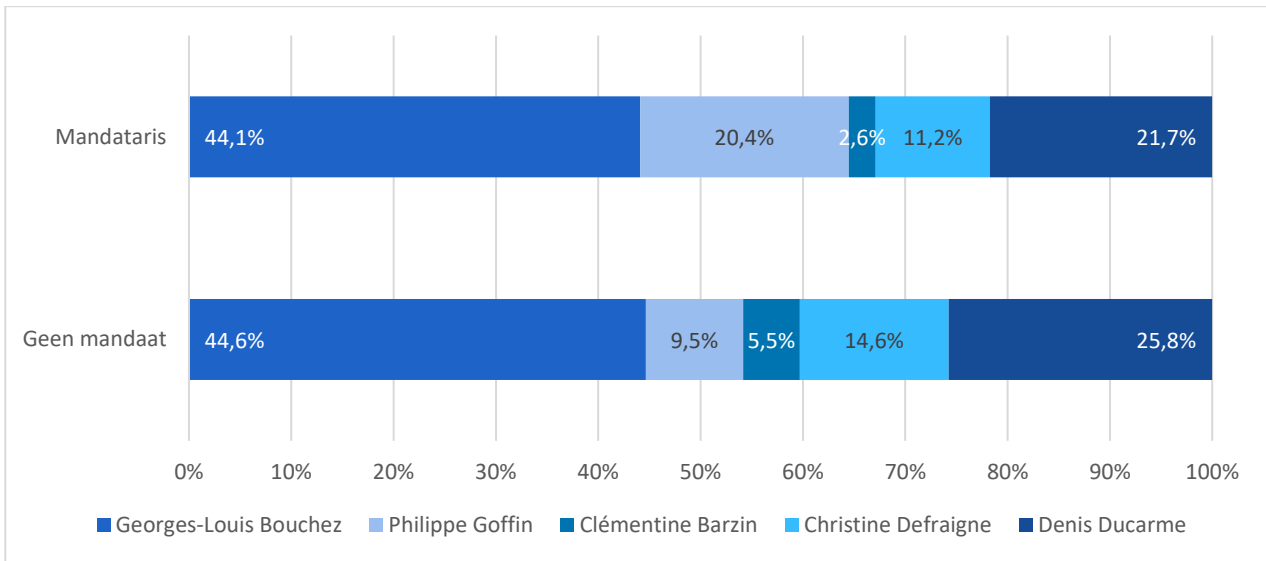
Figuur 2: Aandeel stemmen per kandidaat per provincie

Wie een **verkozen mandaat** heeft (hetzij op nationaal of op lokaal niveau) koos opvallend veel voor Philippe Goffin (20,4%) in vergelijking met ‘gewone’ leden zonder verkozen mandaat die zich mogelijk minder aangetrokken voelden tot het tot dan toe relatief onbekende Kamerlid. Denis Ducarme deed het dan weer iets beter bij MR-leden zonder verkozen mandaat. De verklaring kan liggen in het feit dat hij zich tijdens de campagne heeft geprofileerd als de kandidaat van de basis - en dat ondanks zijn ministerpost in de federale regering. Ook Defraigne en Barzin waren iets minder populair bij de mandatarissen terwijl Bouchez even populair was in beide groepen.

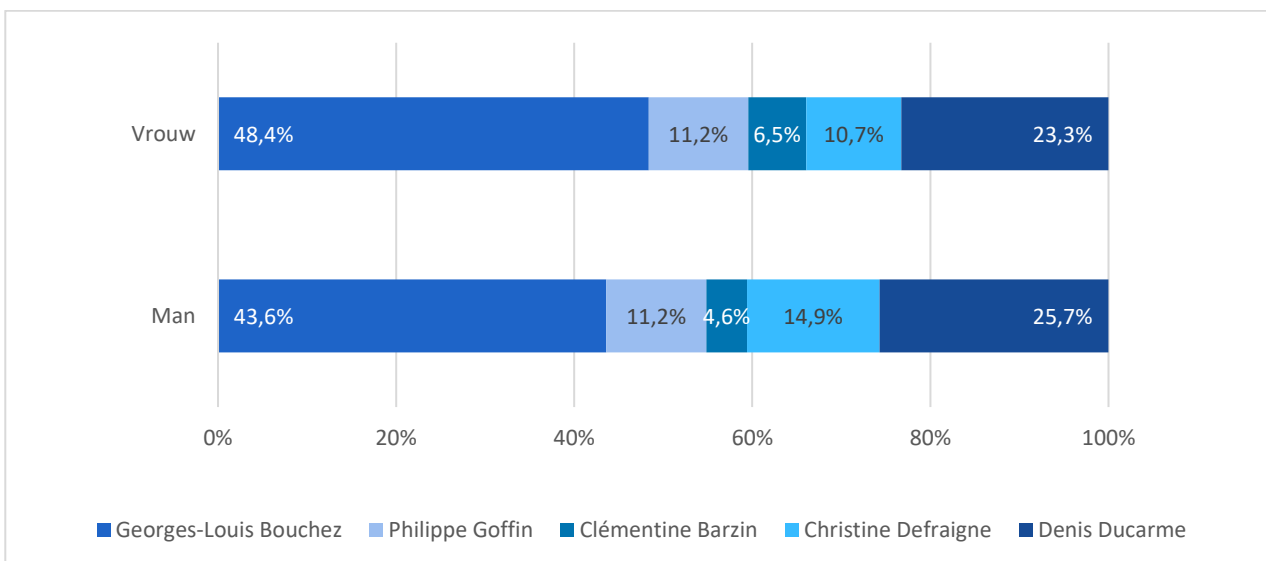
⁷ Wauters, B., Bouteca, N., Vandeleene, A., Kern, A. & Moens, P. (2020). *Applaus op alle blauwe banken. Een onderzoek naar stempatronen bij de Open VLD-voorzittersverkiezingen*, Research group Gaspar: Gent.

Figuur 3: Aandeel stemmen per kandidaat voor al dan niet een mandaat bekleden

Met betrekking tot de scholingsgraad en het geslacht werden geen significante verschillen gevonden tussen de kiezers. Zeker voor **geslacht** is dat opvallend. Geen enkele van de vrouwelijke kandidaten scoorde dus beter onder vrouwen dan de mannelijke kandidaten. Christine Defraigne was zelfs iets populairder bij mannen dan bij vrouwen, en Georges-Louis Bouchez heeft de vrouwelijke MR-leden relatief iets meer overtuigd dan de mannelijke leden.

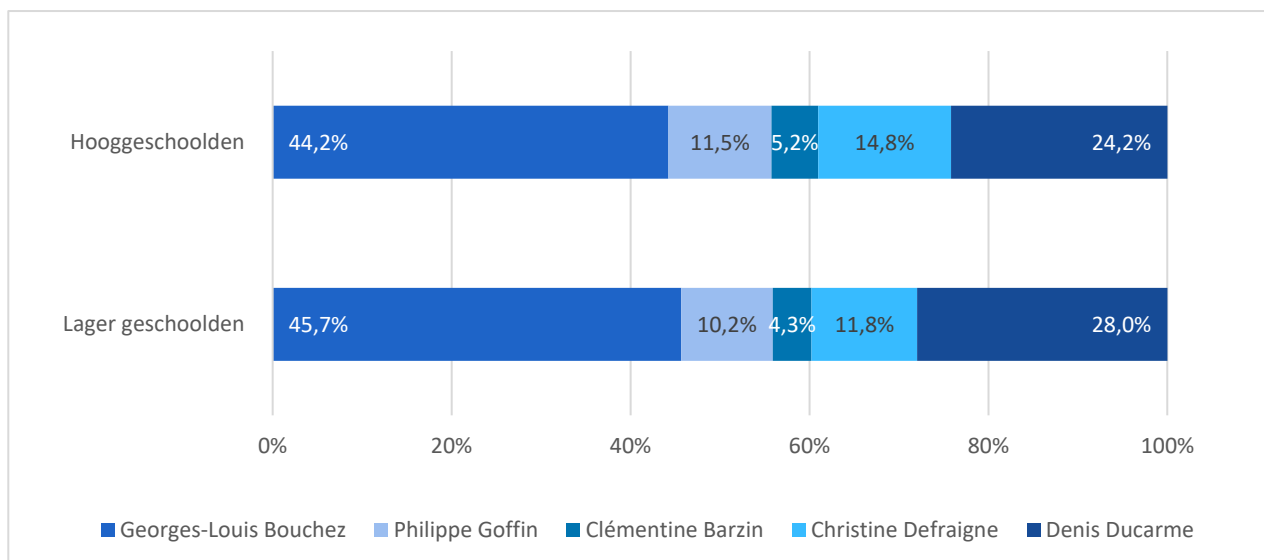
Figuur 4: Aandeel stemmen dat elke kandidaat haalt bij vrouwelijke en mannelijke kiezers

Er is geen opvallend verschil tussen de kandidaten naargelang de **scholingsgraad** van de leden. De laaggeschoolden hebben toch Defraigne iets minder ondersteund. Het tegenovergestelde beeld was te vinden bij de supporters van Ducarme.

Figuur 5: Aandeel stemmen per kandidaat per scholingsgraad

Ook **op inhoudelijk vlak** waren er verschillen tussen de achterban van een aantal kandidaten te vinden. Op basis van inhoudelijke opinie-vragen in onze enquête construeerden we vier inhoudelijke schalen, die elk betrekking hebben op een breuklijn in de Belgische politiek. Het gaat meer bepaald over de globaliseringsdimensie (migratie en EU)⁸, de materialistische dimensie (milieu versus economie)⁹, de communautaire

⁸ Opgebouwd op basis van antwoorden op volgende stellingen 'Immigranten moeten zich verplicht aanpassen aan de gewoontes van dit land', 'De Europese integratie is te ver gegaan' en 'Immigratie is een ernstige bedreiging voor onze nationale identiteit'.

⁹ Opgebouwd op basis van antwoorden op volgende stellingen 'Er moeten strengere maatregelen genomen worden voor de bescherming van het milieu' (omgekeerd gecodeerd) en 'Ons land moet een CO2-belasting invoeren' (omgekeerd gecodeerd).

dimensie¹⁰, en de sociaaleconomische dimensie¹¹. Bijkomend werd de levensbeschouwelijke dimensie gemeten aan hand van de antwoorden op één vraag die de houding ten opzichte van een verdere uitbreiding van euthanasie¹² in kaart brengt. Er werden per dimensie schalen opgebouwd op basis van meerdere items (met uitzondering van de levensbeschouwelijke dimensie), waarbij een hogere score telkens een gesloten, economisch prioritair, regionalistisch, conservatief of rechts standpunt inhoudt.

Wanneer we de inhoudelijke dimensies bekijken waarvoor significante verschillen werden opgetekend, valt vooral op dat Christine Defraigne haar sociaal-liberale imago alle eer aandeed. Dat wordt eerst en vooral duidelijk op de **globaliseringsdimensie** (die betrekking heeft op migratie en houding t.o.v. EU). De kiezers van Defraigne hielden er (weinig verrassend) de meest open houding op na met een gemiddelde score van 3,06 op 5. Al ligt die score nog altijd dichterbij de gesloten pool dan tegen de open pool. De kiezers van Denis Ducarme hadden de meest gesloten houding, wat overeen stemt met zijn strengere profiel inzake migratie en zijn eerder eurokritische houding.

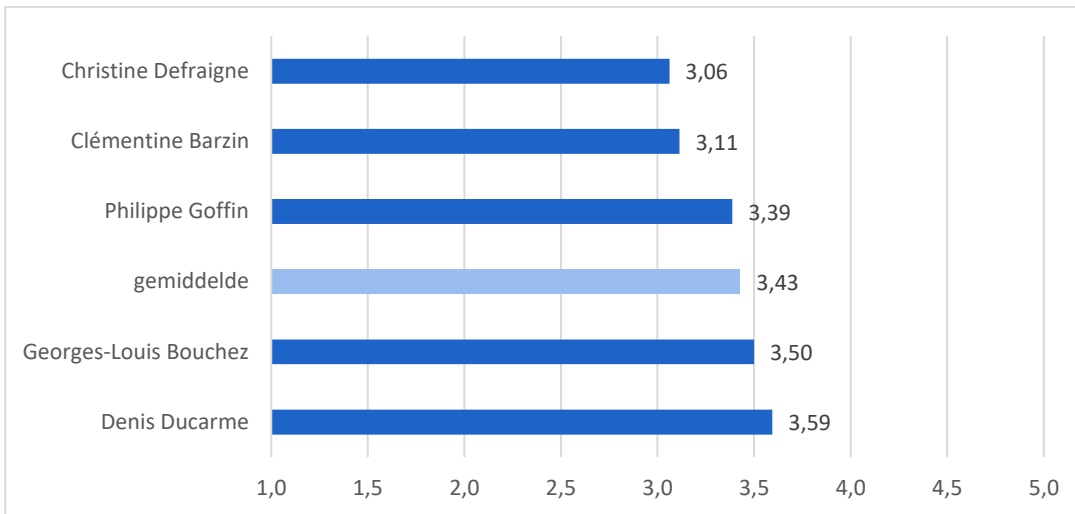
---

¹⁰ Opgebouwd op basis van antwoorden op volgende stellingen 'We zouden meer macht moeten overdragen aan de regio's in dit land' en 'We moeten bepaalde bevoegdheden herfederaliseren, d.i. van de regio's terug overhevelen naar het Belgische niveau' (omgekeerd gecodeerd).

¹¹ Opgebouwd op basis van antwoorden op volgende stellingen 'Inkomsten en rijkdom moeten meer worden herverdeeld dan nu het geval is' (omgekeerd gecodeerd) en 'Er mag niet bespaard worden in de sociale zekerheid' (omgekeerd gecodeerd).

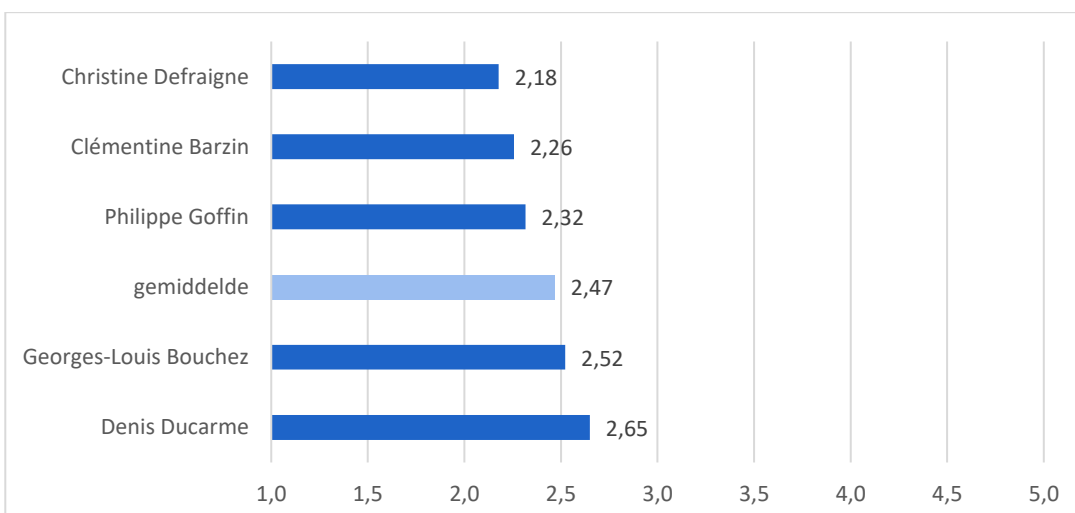
¹² Concreet gaat het over de stelling 'De voorwaarden waaronder euthanasie wettelijk mogelijk is moeten verder versoepeld worden' (omgekeerd gecodeerd).

Figuur 6: Gemiddelde positie inzake standpunten over globalisering op een schaal van 1 (open) tot 5 (gesloten) voor kiezers per kandidaat

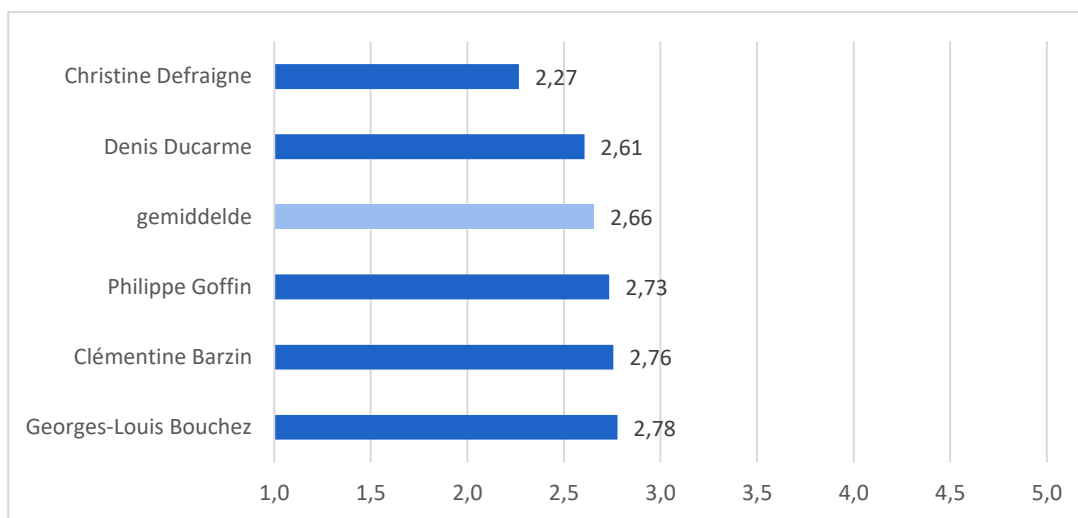
Op de **materialistische dimensie**, die overwegingen over milieu en economie tegenover elkaar zet, waren de onderlinge verschillen iets kleiner, met alle kiezers aan de kant van milieu. Opnieuw waren de kiezers van Defraigne enerzijds en Ducarme anderzijds aan de uiteinden te vinden. Daarbij gaven de kiezers van Ducarme, gevolgd door die van Bouchez, iets meer prioriteit aan economie dan aan milieu. De kiezers van Goffin, Barzin en Defraigne geven dan weer iets meer aandacht aan milieu ten nadele van economische overwegingen.

Figuur 7: Gemiddelde positie inzake standpunten over milieu en economie op een schaal van 1 (milieu) tot 5 (economie) voor kiezers per kandidaat

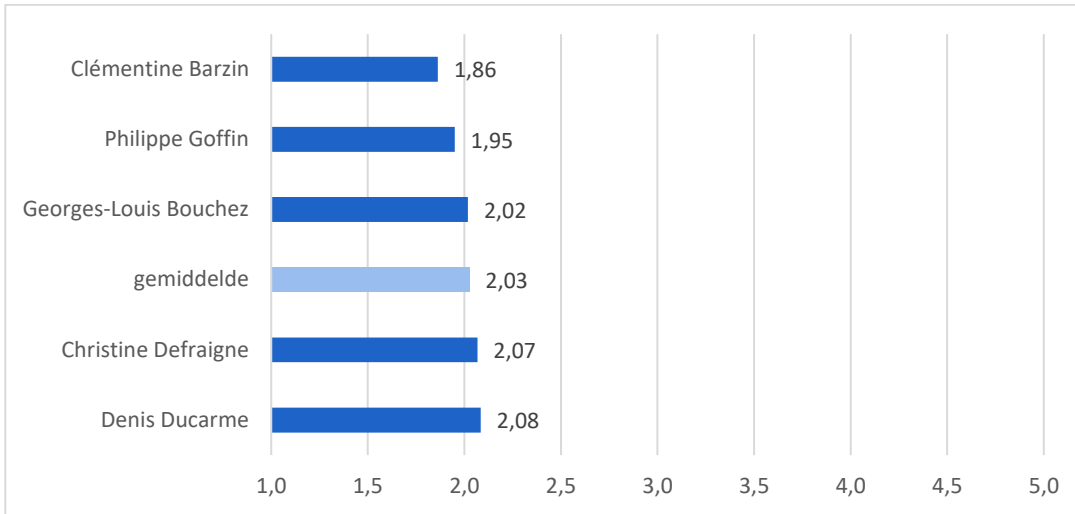
Ook op de **sociaaleconomische dimensie** blijken de kiezers van Defraigne zich het meest links te positioneren. De kiezers van de andere kandidaten zijn op sociaaleconomisch vlak wat rechtser, maar bevinden zich wel steeds links van het centrum. De kiezers van Bouchez positioneren zich daarbij gemiddeld het meest naar rechts.

Figuur 8: Gemiddelde positie inzake standpunten over sociaaleconomische thema's op een schaal van 1 (links) tot 5 (rechts) voor kiezers per kandidaat

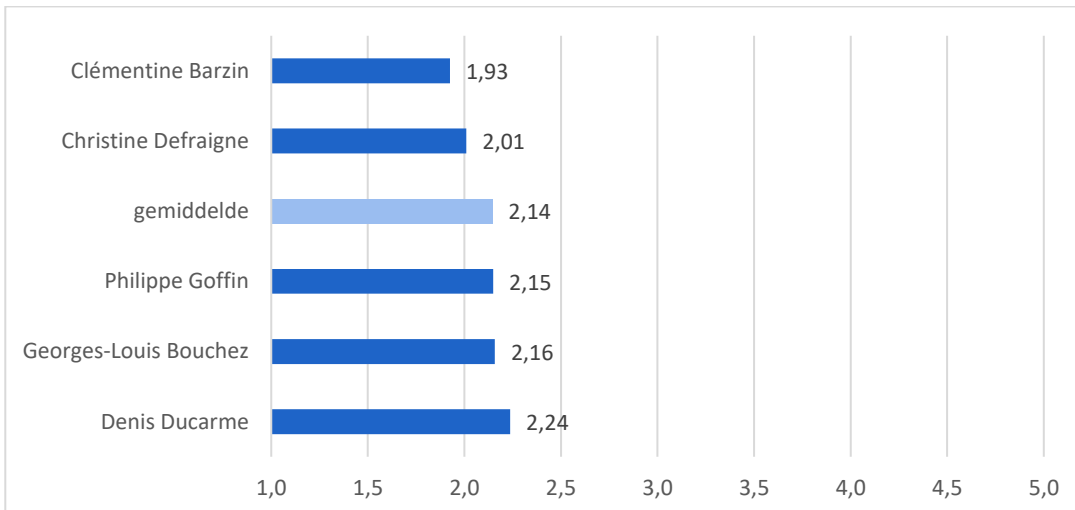

Tot slot werden er op de **communautaire dimensie** en op het vlak van het **levensbeschouwelijke** thema euthanasie geen significante verschillen gevonden tussen de kiezers van de kandidaten. In het algemeen zijn alle leden eerder Belgischgezind, gewoon iets minder de kiezers van Defraigne en Ducarme. De leden zijn ook voorstanders van een versoepeling van de voorwaarden waaronder euthanasie wettelijk mogelijk is, vooral de kiezers van de twee vrouwelijke kandidaten Barzin en Defraigne en iets minder onder de kiezers van Ducarme.

Figuur 9: Gemiddelde positie inzake standpunten over communautaire thema's op een schaal van 1 (Belgischgezind) tot 5 (regionalistisch) voor kiezers per kandidaat

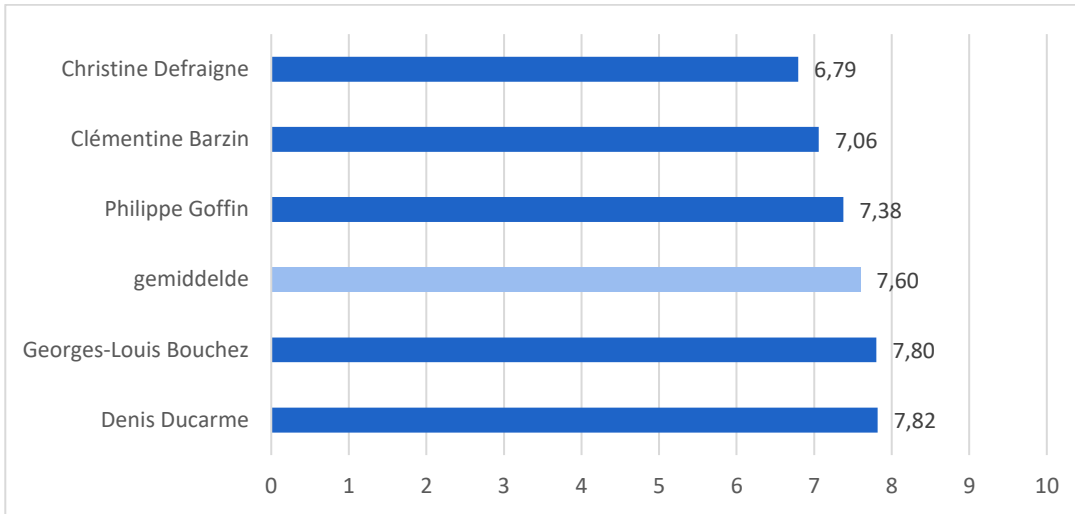

Figuur 10: Gemiddelde positie inzake standpunten over euthanasie op een schaal van 1 (uitbreiding) tot 5 (geen verdere uitbreiding) voor kiezers per kandidaat

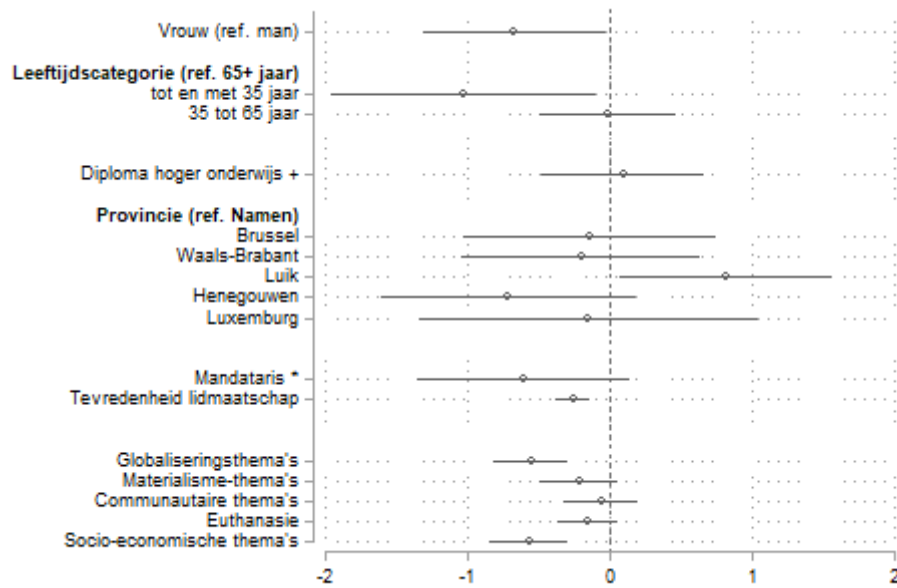
We onderzochten ook of de **tevredenheid over het partijlidmaatschap** verschilt tussen de kiezers van de kandidaten. Daarbij valt op de kiezers van de twee favorieten (Bouchez en Ducarme) het meest tevreden zijn over het partijlidmaatschap. Defraigne wist blijkbaar vooral kiezers te strikken die iets minder tevreden zijn over de huidige werking van de partij, hoewel uit onze enquête blijkt dat alle leden redelijk tevreden zijn.

Figuur 11: Gemiddelde tevredenheid over het partijlidmaatschap op een schaal van 0 (zeer ontevreden) tot 10 (zeer tevreden) voor kiezers per kandidaat

We hebben per kandidaat ook een **multivariate analyse** uitgevoerd: het effect van een variabele werd daarbij gemeten en tegelijkertijd werd gecontroleerd voor effecten van andere variabelen. Onderstaande logistische regressies geven telkens de kans weer dat er voor een bepaalde kandidaat gestemd werd t.o.v. de kans dat er niet voor die kandidaat gestemd werd. Bolletjes (die geschatte effecten weergeven) rechts van de nul-lijn geven weer dat de kans om voor die persoon te stemmen groter is, bolletjes links ervan geven een kleinere kans weer. Als de lijntjes die door de bolletjes gaan (betrouwbaarheidsintervallen) de nul-lijn raken, dan is het effect niet significant (en zou het ook door toeval kunnen verklaard worden). Als ze niet raken, dan is het wel significant. We moeten dus vooral kijken naar die geschatte effecten (bolletjes) waarbij het betrouwbaarheidsinterval (lijntje) de nul-lijn niet raken.

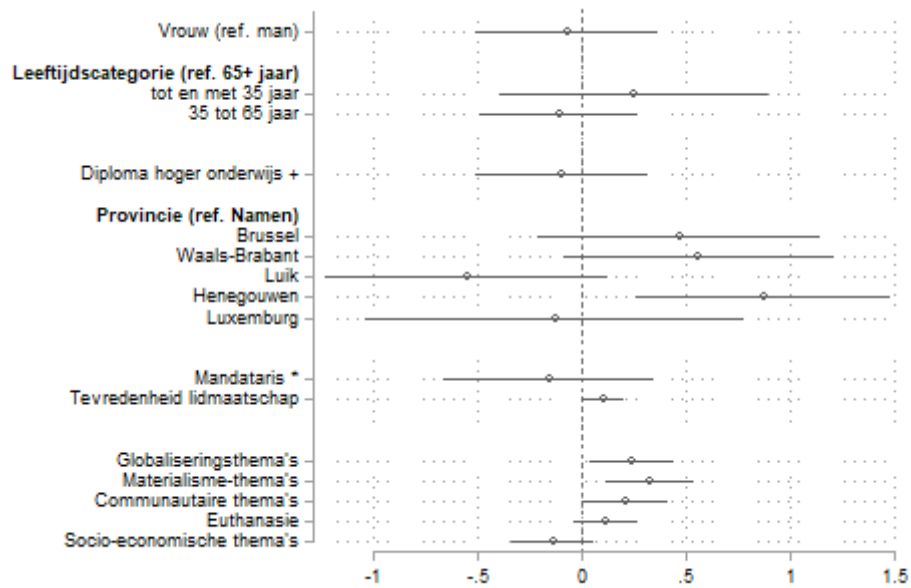
Figuur 12: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de waarschijnlijkheid weergeeft om voor Defraigne te stemmen

Noot: De afhankelijke variabele is de waarschijnlijkheid om op Defraigne (= 1) te stemmen ten opzichte van de andere kandidaten (= 0) in de eerste ronde van de voorzittersverkiezingen. De geschatte logit coëfficiënten worden weergegeven als bolletjes, de lijntjes geven de betrouwbaarheidsintervallen weer. + ref. ander/geen diploma. * réf. vroeger/geen mandataris. De data zijn gewogen voor de eerste ronde.

We beginnen met **Christine Defraigne**, die het meest uitgesproken profiel heeft van alle kandidaten. Drie sociaal-demografische kenmerken zorgen voor significante verschillen, net als twee inhoudelijke kenmerken, en de tevredenheid over partijlidmaatschap. De drie sociaal-demografische kenmerken zijn leeftijd, geslacht en provincie. De kans om Defraigne te stemmen is duidelijk minder groot bij min 35-jarigen en bij vrouwen (bolletjes ver van de nul-lijn). Luikenaars hebben dan weer meer kans om voor haar te stemmen (in vergelijking met inwoners van de provincie Namen als referentie-categorie). Voor twee inhoudelijke thema's (globaliseringsdimensie en sociaal-economische dimensie) zijn de verschillen ook significant (lijntjes raken de nul-lijn niet). De eerder sociaal-liberale kiezers die zichzelf linkser positioneren op sociaal-economisch vlak en een meer open houding hebben inzake globalisering hadden in de eerste ronde een grotere waarschijnlijkheid om Defraigne te stemmen. Bovendien is de waarschijnlijkheid om op Defraigne te stemmen bij minder tevreden partijleden groter.

Figuur 13: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de waarschijnlijkheid weergeeft om voor Ducarme te stemmen

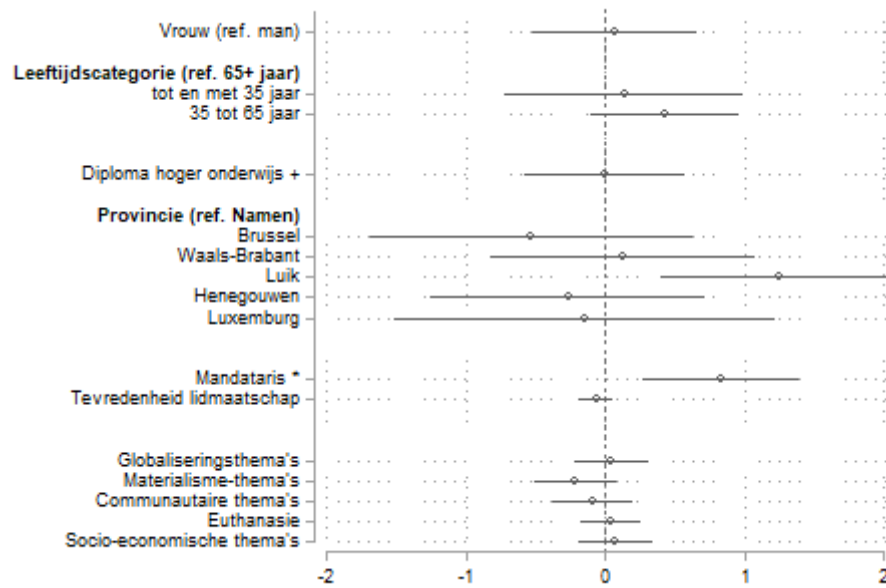

Noot: De afhankelijke variabele is de waarschijnlijkheid om op Ducarme (= 1) te stemmen ten opzichte van de andere kandidaten (= 0) in de eerste ronde van de voorzittersverkiezingen.

Voor **Denis Ducarme** is vooral de provincie relevant, naast politieke voorkeuren op twee inhoudelijke schalen. Hij is duidelijk populairder in zijn eigen provincie Henegouwen dan in de rest van Franstalig België. Op inhoudelijk vlak hadden leden die een meer gesloten houding hebben inzake globaliseringsdiscussies en die economie boven milieuoverwegingen plaatsen een significant grotere waarschijnlijkheid om voor Ducarme te stemmen.

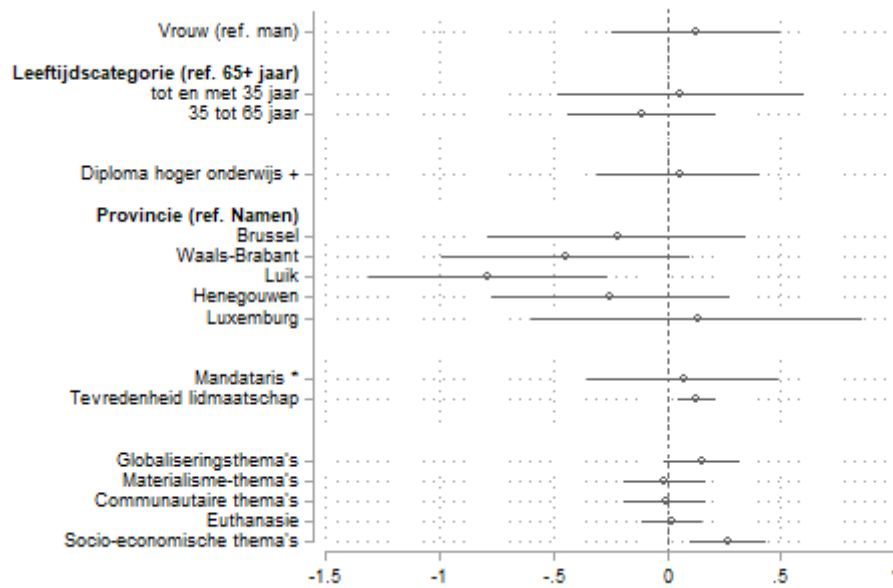
Figuur 14: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de waarschijnlijkheid weergeeft om voor Goffin te stemmen

Noot: De afhankelijke variabele is de waarschijnlijkheid om op Goffin (= 1) te stemmen ten opzichte van de andere kandidaten (= 0) in de eerste ronde van de voorzittersverkiezingen.

Bij **Philippe Goffin** speelt een zeer sterk provincie-effect: hij was duidelijk veel populairder in Luik. Het burgemeesterschap in Crisnée dat hij al twintig jaar bekleedt, heeft allicht ervoor gezorgd dat er de waarschijnlijkheid groter was dat Luikenaars voor hem hebben gestemd. Hij had ook opmerkelijk significant meer aanhang bij leden die een verkozen mandaat bekleedden. De andere variabelen (inclusief de inhoudelijke standpunten) zorgen voor geen significante verschillen.

Figuur 15: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de waarschijnlijkheid weergeeft om voor Bouchez te stemmen

Noot: De afhankelijke variabele is de waarschijnlijkheid om op Bouchez (= 1) te stemmen ten opzichte van de andere kandidaten (= 0) in de eerste ronde van de voorzittersverkiezingen.

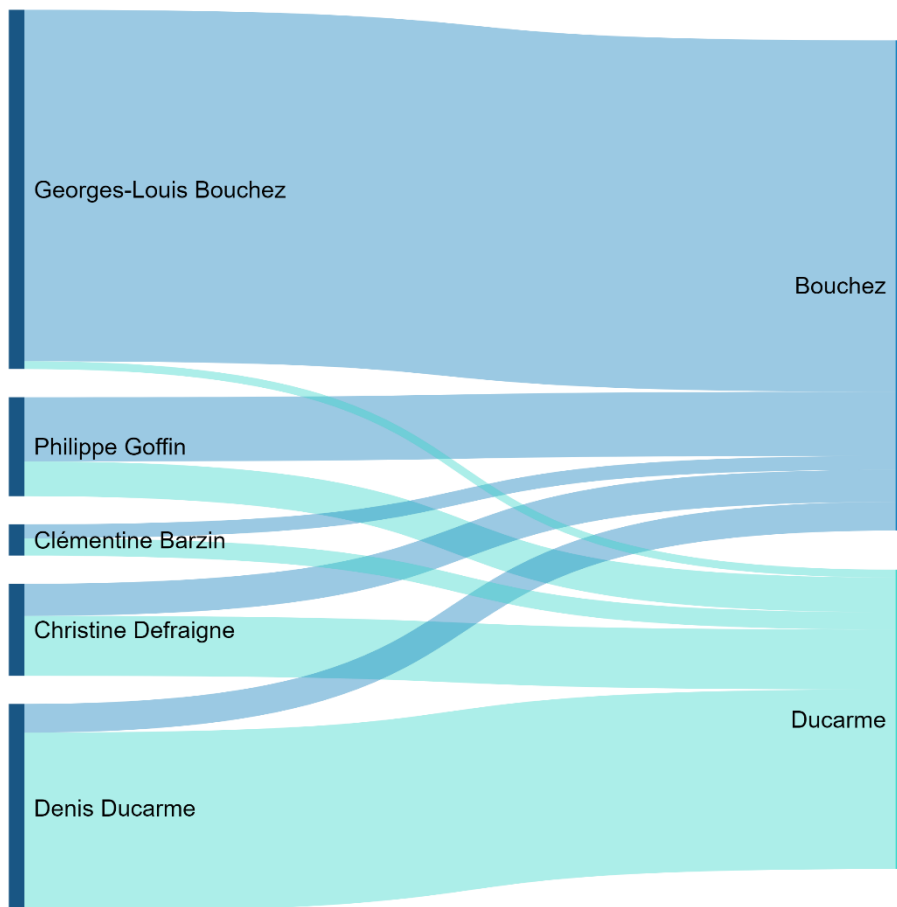
De kiezers van **Georges-Louis Bouchez** hebben een specifiek inhoudelijke profiel rond socio-economische thema's: rechtse leden op dat vlak verkiezen vaker Bouchez. De waarschijnlijkheid was ook groter dat tevreden partijleden Bouchez kozen. Hij was daarentegen uitgesproken minder populair bij de leden uit provincie Luik. De andere variabelen zorgden niet voor een significante opdeling.

Voor **Clémentine Barzin** zorgden de aangewende variabelen niet voor significante verschillen. Er vallen op de kiezers van deze kandidaat dus geen specifieke labels te kleven. Ze heeft bij alle types kiezers even goed (of slecht) gescoord.

Stemgedrag van de eerste naar de tweede ronde

Aangezien geen enkele kandidaat in de eerste ronde meer dan 50 procent van de stemmen haalde, moest een tweede ronde tussen Georges-Louis Bouchez en Denis Ducarme uitsluitsel brengen. Onderstaande grafiek brengt in beeld hoe de kiezers daarbij verschoven.

Grafiek 1: Stemgedrag van de eerste naar de tweede ronde

Twee zaken vallen op. Ten eerste tekenden zich in deze verkiezingen twee kampen af: de 'nieuwkomers' Bouchez/Goffin vs de 'gevestigde waarden' Ducarme/Defraigne. Het merendeel van de kiezers van Goffin (64,9%) kozen in de tweede ronde voor Bouchez terwijl het grootste deel van de kiezers van Defraigne (65,1%) naar Ducarme trok. Deze kiezersstromen tonen duidelijk aan dat 'endorsements', waarbij kandidaten uit de eerste ronde stemadvies geven voor de tweede ronde, gewerkt hebben in deze

voorzittersverkiezingen. Zo had Goffin net na de bekendmaking van de resultaten van de eerste ronde uitdrukkelijk zijn steun uitgesproken voor Bouchez. Defraigne riep dan weer op om Ducarme te steunen nadat ze beide kandidaten 16 vragen had voorgeschoteld. Enkel de kiezers van Barzin kozen geen duidelijke kant. Ze splitsten zich veel gelijkmatiger op over Bouchez (44,4%) en Ducarme (55,6%). Barzin had nochtans opgeroepen om voor Bouchez te stemmen.

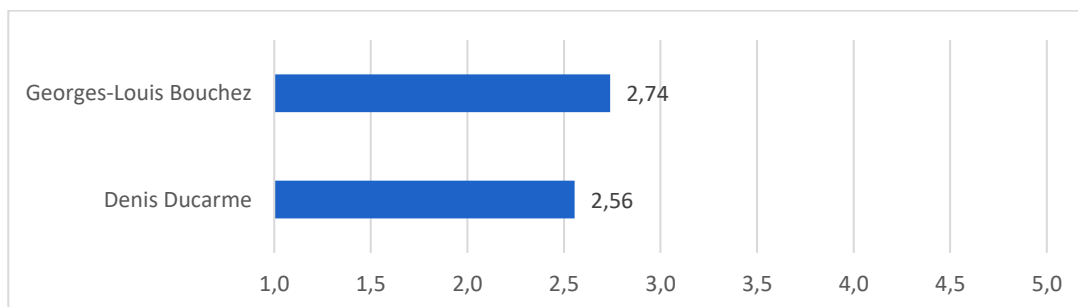
Een tweede opvallend element is dat relatief veel kiezers in de tweede ronde Ducarme inruilden voor Bouchez. 13% van de leden die in de eerste ronde voor Ducarme stemden, kozen in de beslissende ronde voor Bouchez. De uiteindelijke winnaar zag daarentegen slechts 2,2% van zijn kiezers uit de eerste ronde wegstromen naar Ducarme.

Bouchez heeft zijn ruime overwinning dus te danken aan het stemadvies van Goffin, het vasthouden van zijn eigen kiezers uit de eerste ronde en het onttrekken van een deel van de kiezers van zijn concurrent.

Stempatronen in de tweede ronde

Ook in de tweede ronde werden de stempatronen van de leden in kaart gebracht. Daarbij viel op dat er nauwelijks significante verschillen te zien zijn tussen de kiezers van Bouchez en Ducarme. Enkel op de sociaaleconomische dimensie en m.b.t. de tevredenheid over het partijlidmaatschap waren significante verschillen te vinden. De andere kenmerken van de kiezers leidden niet specifiek naar één van de twee finale kandidaten.

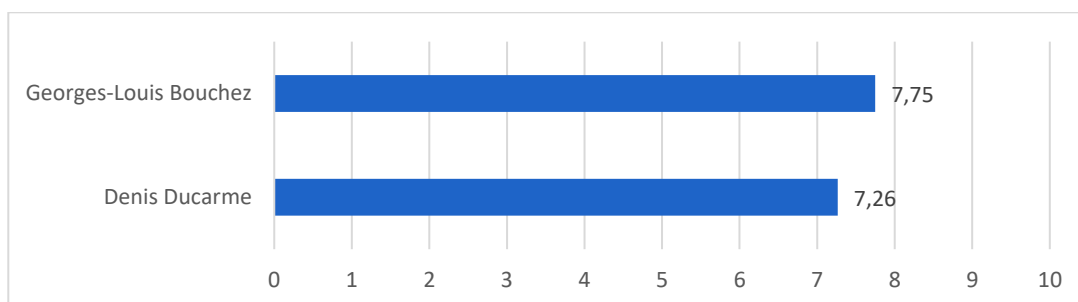
Figuur 16: Gemiddelde positie inzake standpunten over sociaaleconomische thema's op een schaal van 1 (links) tot 5 (rechts) voor kiezers per kandidaat in de tweede ronde

Op het **sociaaleconomische** vraagstukken positioneren de kiezers van Bouchez (2,74) zich iets rechtser dan die van Ducarme (2,56). Dat was ook al het geval in de eerste ronde, maar nu wordt het verschil iets meer uitgediept. Dat is onder meer te verklaren door het feit dat de linkse leden die in de eerste ronde voor Defraigne hadden gestemd nu overwegend voor Ducarme kozen. De kiezers van Goffin, die vooral naar Bouchez overstapten, hadden vrij gelijklopende opvattingen op sociaaleconomisch vlak als de kiezers van Bouchez uit de eerste ronde.

De kiezers van beide kandidaten verschilden ook van elkaar m.b.t. de **tevredenheid** over het partijlidmaatschap. Denis Ducarme wist daarbij de minst tevreden kiezers te capteren terwijl de kiezers van Bouchez over het algemeen meer tevreden zijn over hun partijlidmaatschap. Een gelijkaardige patroon was te vinden in de eerste ronde: de meer tevreden kiezers stemden voor de favorieten, in dat geval Ducarme en Bouchez.

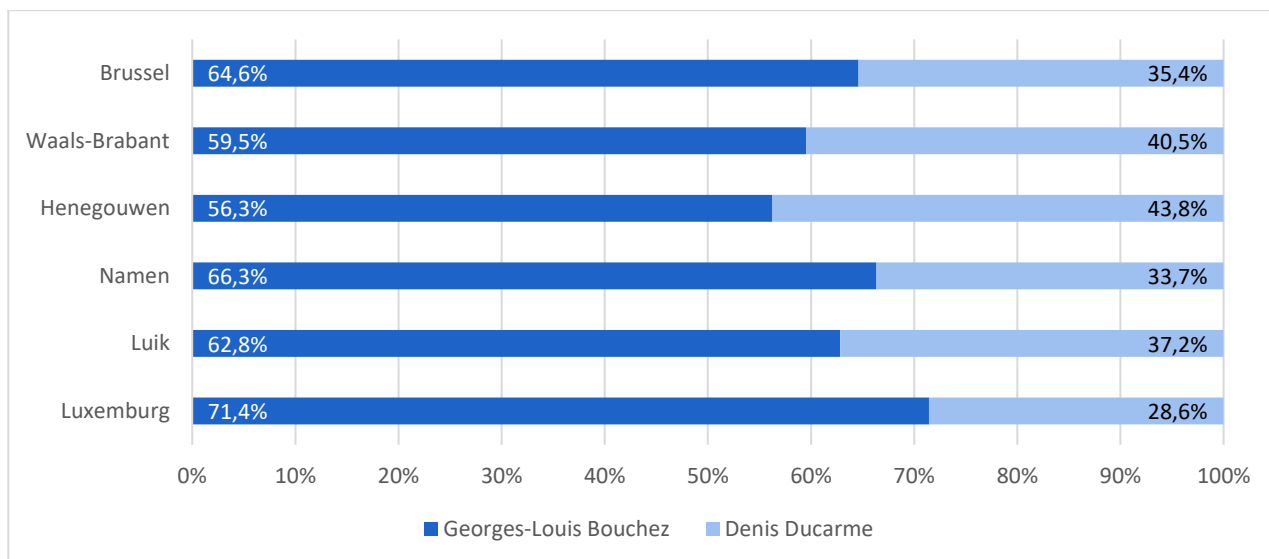
Figuur 17: Gemiddelde tevredenheid over het partijlidmaatschap op een schaal van 0 (zeer ontevreden) tot 10 (zeer tevreden) voor kiezers per kandidaat in de tweede ronde

Ook op een aantal andere variabelen werden verschillen gevonden tussen de kandidaten. Al zijn die niet significant en kunnen ze dus op toeval berusten, daarom moeten ze voorzichtig geanalyseerd worden. Zo scoorde Bouchez iets beter dan Ducarme bij vrouwen en mandatarissen. Bouchez was ook populairder bij jongeren en ouderen, en iets relatief minder bij de midden leeftijdscategorie (35 tot 65). Ducarme heeft de laaggeschoolde partijleden iets meer overtuigd dan Bouchez. Als we kijken naar de provinciale stemverdelingen dan blijkt dat Bouchez een stuk beter dan gemiddeld scoorde in Namen (66,3%) en Luxemburg (71,4%). Bouchez (56,3%) trok in Henegouwen, de thuisprovincie

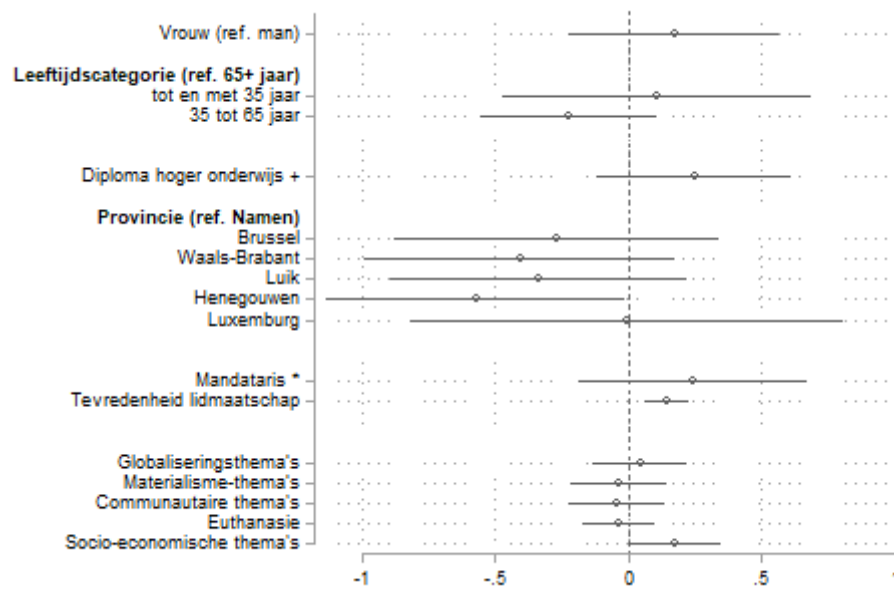
van beide heren, aan het langste eind, maar bleef er wel onder zijn gemiddelde score. Ducarme (43,8%) scoorde er dan weer beter dan gemiddeld.

Figuur 18: Aandeel stemmen per kandidaat per provincie in de tweede ronde

Verder werden in de **multivariate analyse** maar drie significante stempatronen gevonden. Bouchez scoorde duidelijk beter bij leden die meer tevreden zijn over hun partijlidmaatschap (bolletjes in figuur van logistische regressie staan ter rechterzijde van de nul-lijn). Ducarme daarentegen scoorde significant beter bij Henegouwse partijleden dan in andere provincies. Ook inhoudelijk is er nipt een significant verschil: Bouchez-kiezers positioneren zich sociaal-economisch iets rechtser dan Ducarme-kiezers. Verder zijn er geen andere opvallende verschillen tussen beide kiezersgroepen.

Figuur 19: Logistische regressievergelijking die voor een aantal variabelen de waarschijnlijkheid weergeeft om voor Bouchez (i.p.v. Ducarme) te stemmen in de tweede ronde

Noot: De afhankelijke variabele is de waarschijnlijkheid om op Bouchez (= 1) te stemmen ten opzichte van Ducarme (= 0) in de tweede ronde van de voorzittersverkiezingen. De geschatte logit coëfficiënten worden weergegeven als bolletjes, de lijntjes geven de betrouwbaarheidsintervallen weer.

+ ref. ander/geen diploma. * réf. vroeger/geen mandataris. De data zijn gewogen voor de tweede ronde.

Technische Informatie

Alle stemgerechtigde leden met een beschikbaar e-mailadres werden op 29 mei 2020 uitgenodigd om deel te nemen aan de bevraging. In totaal ging het over 12.274 leden, wat ongeveer overeen komt met de helft van de stemgerechtigde leden. In onze steekproef gaf 92,4% van de leden aan te hebben gestemd. Dat komt overeen met 7,4% van de leden die een stem uitbrachten. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met eerdere studies.

De uitnodigingen met een link naar de online bevraging werden per e-mail verzonden. De MR was zelf verantwoordelijk voor het verzenden van de uitnodigingen. Hierdoor kreeg het onderzoeksteam op geen enkel moment toegang tot de lijst met partijleden. Omgekeerd heeft de partij op geen enkele manier toegang tot de dataset met de antwoorden op de

enquête. Op 4 juni 2020 ontvingen de leden die nog niet reageerden een herinnering om deel te nemen aan de bevraging. De uiteindelijke respons telt 1078 volledige antwoorden. Door het gebrek aan informatie over de volledige populatie van leden die een stem uitbracht bij deze verkiezing was het niet eenvoudig om de representativiteit van de respondenten in deze dataset in te schatten. Daarom vergeleken we het stemgedrag van de respondenten met de uiteindelijke uitslag van de verkiezingen - de enige beschikbare informatie over de populatie. Om de werkelijke samenstelling van het kiespubliek zo correct mogelijk in te schatten werden de resultaten daarom per ronde gewogen op basis van de uitkomst van de verkiezingen. De toegepaste weging varieert tussen 0,81 en 1,31 voor de eerste ronde en 0,84 en 1,44 voor de tweede.